

Cluster Ambtsberichten

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Onze referentie

2018.771098

Datum 05-07-2018
Betreft Wob-verzoek 8 juni 2018

Geachte heer | ,

In uw brief van 8 juni 2018 heeft u met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) stukken opgevraagd die zich bevinden in het departementaal dossier in verband met het ambtsbericht "Veiligheidsdiensten in communistisch Afghanistan (1978-1992) AGSA, KAM, KhAD en WAD van 29 februari 2000".

U verzoekt inzage in documenten waarnaar verwezen wordt in stukken die eerder door dit ministerie zijn vrijgegeven namelijk bij besluit d.d. 14 april 2015, onder kenmerk Minbuza-2015 190698.
De ontvangst van uw verzoek is bevestigd bij brief van 22 juni 2018, onder kenmerk MinBuza-2018.721589.

Wettelijk kader

Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11 van de Wob.

Inventarisatie documenten

Naar aanleiding van uw verzoek is specifiek gezocht naar de documenten waaraan u refereert. Het betreft de volgende door u genoemde stukken:

Nr.	Datum	Document	Onderwerp
1.a	11 februari 1999	Memo HMA Islamabad aan Minbuza (DPC/AM)	Onderzoek Afghaanse asielaanvragen in Peshawar
1.b	1 maart 1999	Memo HMA Islamabad aan Minbuza (DPC/AM)	Onderzoek Afghaanse asielaanvragen in Peshawar
2	29 oktober 1999	TOR	Terms of reference voor deelambtsberichten Afghanistan

3	13 september 2000 (= 13 september 1999)	Memo HMA Islamabad aan Minbuza (DPC/AM)	Martelmethoden* Afghanistan* Staatsveiligheidsdienst* 1979-1992
4	10 december 2000 (= 10 december 1999)	Memo DPC/AM aan HMA Islamabad	Concept deelambtsbericht over Afghaanse veiligheidsdiensten (1978-1992)
5.	21 januari 2000	Memo van Minbuza (DPC-AM)aan HMA Islamabad	Deelambtsbericht over Afghaanse veiligheidsdiensten (1978-1992).
6	21 januari 2000	Bijlage memo van Minbuza (DPC-AM)aan HMA Islamabad	Deelambtsbericht over Afghaanse veiligheidsdiensten (1978-1992).
7	26 februari 2000	Elektronisch bericht Minbuza (DPC)aan HMA Islamabad	Deelambtsbericht
8	16 maart 2000	Bijlage memo van Minbuza (DPC/AM) aan HMA Islamabad.	Bronnenlijst bij ambtsbericht over veiligheidsdiensten.

Datum
5 juli 2018
Onze referentie
2018.771098

De documenten genoemd onder 1.a, 1.b, 2, 3, 4 en 7 zijn beoordeeld aan de hand van de criteria van de Wob en worden deels vrijgegeven. De memo's d.d. 13 september 2000 en 10 december 2000 bestaan niet. Dezerzijds is geconcludeerd op basis van het door u meegestuurde, gelakte memo van CdP Islamabad aan DPC-AM van 2 maart 2000 dat u refereerde aan de memoranda van 13 september 1999 en van 10 december 1999 maar per abuis het jaar 2000 gebruikte. Het elektronisch bericht genoemd onder 7 met datum 26 februari 2000 is niet aangetroffen in de dossiers. Dezerzijds is geconcludeerd dat per abuis is gerefereerd aan 26 februari 2000, maar dat het gaat om een elektronisch bericht van 25 februari 2000.

De documenten 5 en 6 genoemd in het door u meegestuurde gelakte memo d.d. 21 januari 2000 betreft verwijzingen naar conceptversies van het bovengenoemde ambtsbericht en worden niet vrijgegeven.

Becoordeling documenten

De documenten onder 1.a, 1.b, 2, 3, 4 en 7 besluit ik gedeeltelijk openbaar te maken. Een aantal passages wordt na beoordeling aan de criteria van de Wob niet openbaar gemaakt. Ik zal dat hieronder nader motiveren.

De documenten 5 en 6, de conceptversies van het ambtsbericht, worden niet vrijgegeven aangezien het hier gaat om documenten voor interne beraadslaging. Ze zijn namelijk als bijlages bij het memo d.d. 21 januari 2000 en een eerder

memorandum meegestuurd aan de Nederlandse ambassade te Islamabad ten behoeve van interne beraadslaging. Ik zal dat hieronder nader motiveren.

Het document 8 (de becommentarieerde gerechtelijke uitspraak uit de Nieuwsbrief Asiel en Vluchtelingenrecht van februari 2000) is openbaar. De Wob is niet van toepassing op reeds openbare documenten. Niettemin stuur ik u een kopie van de uitspraak.

Datum
5 juli 2018
Onze referentie
2018.771098

Bronbescherming (code 1)

Voor zover de stukken waar u om verzoekt informatie bevatten over de identiteit van de personen die hebben meegewerkt aan het onderzoek acht ik mij niet gehouden u deze informatie te verstrekken. Bij onderzoek naar gegevens en documenten die asielzoekers overleggen maakt dit ministerie vaak gebruik van vertrouwenspersonen en informanten. Wanneer bekend wordt welke vertrouwenspersonen en informanten hebben meegewerkt aan de onderzoeken, kunnen deze ernstig gevaar lopen, hetzij van de kant van de autoriteiten, hetzij van de kant van de vreemdeling of diens familieleden of bekenden. Het ministerie van Buitenlandse Zaken zegt de vertrouwenspersonen en informanten dan ook toe vertrouwelijk met hun identiteit (in ruime zin) en informatie om te gaan om hun veiligheid te waarborgen. Deze toezegging mag nooit eenzijdig worden verbroken. Deze bronbescherming strekt zich eveneens uit tot de achtergrond, eventueel specialistische kennis en expertise, functie(s) en werkomgeving van de vertrouwenspersoon en de geraadpleegde bronnen. Aangezien deze informatie aansluit bij de identiteitsgegevens van een persoon, kan het bekend maken van deze informatie leiden tot het eenvoudiger bekend raken van diens identiteit. Ik beroep mij hiervoor op artikel 10, tweede lid onder e en g van de Wob. De informatie met betrekking tot vertrouwenspersonen en andere bronnen is in bijgaande stukken weggelakt en de relevante uitzonderingsgronden zijn gemarkeerd.

Een langjarige en bestendige lijn van jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) honoreert dit standpunt.

Bescherming onderzoeksmethoden en -technieken (code 2)

Voor zover de stukken waar uw verzoek betrekking op heeft informatie bevatten over de gebruikte methoden en technieken respectievelijk het kennisniveau (van vertrouwenspersonen en bronnen) waarvan bij het onderzoek wordt uitgegaan, ben ik niet bereid deze informatie te geven. Ik beroep mij hiervoor op artikel 10, tweede lid onder d en g van de Wob. Aanvullend wordt opgemerkt dat soms van een bepaalde onderzoeksmethode gebruik wordt gemaakt die, in zijn algemeenheid, zodanig te maken heeft met de achtergrond van de vertrouwenspersoon of de bron dat zijn identiteit – na bekendwording hiervan – hierdoor gemakkelijk(er) zou kunnen worden afgeleid. Soms ook kan een bepaalde onderzoeksmethode tot een bepaalde bron of vertrouwenspersoon leiden.

Ook in dit verband verwijs ik naar de bestendige jurisprudentielijn van de ABRvS.

Bescherming derde(n) (code 3)

Voor zover deze onderliggende stukken informatie bevatten over een onbekende derde, die niet als bron is geraadpleegd en in geen enkele relatie staat tot het onderzoek, overweeg ik als volgt. Op grond van de noodzakelijk geachte bescherming en eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van deze genoemde persoon/personen worden deze gegevens op grond van artikel 10 tweede lid onder e, van de Wob vertrouwelijk gehouden.

Onevenredige benadeling (code 4)

De met nummer '4' aangegeven passages bevatten informatie die ik vertrouwelijk wens te houden om onevenredige benadeling van dit departement te voorkomen. Ik beroep mij hiervoor op artikel 10, tweede lid onder g van de Wob. Voor zover de stukken, derhalve, informatie bevatten die de departementale organisatie schade kan toebrengen, mocht deze informatie bekend worden, ben ik niet bereid deze informatie vrij te geven. Ik doel hierbij, bijvoorbeeld, op huishoudelijke of (financieel)administratieve mededelingen en/of administratieve handelingen, de bescherming van (de belangen van) ambtenaren die hetzij op de post hetzij op het departement werkzaam zijn en te maken kunnen krijgen met intimidatie, onveilige situaties of bedreigingen. In dergelijke gevallen, die hier niet limitatief staan opgesomd, wens ik onevenredige (beoordeling of) benadeling te voorkomen van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Datum
5 juli 2018
Onze referentie
2018.771098

Informatie uit documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad (code 5)

Artikel 11, eerste lid, van de Wob bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. (Onderdelen van) de documenten met nummer 4, 5 en 6 betreffen persoonlijke beleidsopvattingen ten behoeve van intern beraad. Deze persoonlijke beleidsopvattingen maak ik niet openbaar. Dat zal hieronder worden toegelicht.

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip "documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad" onder meer moeten worden begrepen: nota's van ambtenaren en hun politieke en ambtelijk leidinggevenden, correspondentie tussen de onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen, samenvattingen en conclusies van interne besprekingen en rapporten van ambtelijke adviescommissies. Ten aanzien van deze stukken moet van de bedoeling om ze als stukken voor intern beraad beschouwd te zien, uitdrukkelijk blijken of men moet deze bedoeling redelijkerwijs kunnen vermoeden. Deze beperking op de informatieverplichting is in de Wob opgenomen omdat een ongehinderde bijdrage van ambtenaren en van hen die van buiten bij het intern beraad zijn betrokken bij de beleidsvorming en voorbereiding gewaarborgd moet zijn. Zij moeten in alle openhartigheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren. Staatsrechtelijk zijn slechts de standpunten die het bestuursorgaan voor zijn rekening wil nemen relevant.

Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan: meningen, opinies, commentaren, voorstellen, conclusies met de daartoe aangevoerde argumenten.

Het document met nummer 4 is een memo waarin persoonlijke beleidsopvatting zijn opgenomen, deze persoonlijke beleidsopvattingen heb ik weggelakt uit het document. De documenten met nummer 5 en 6 betreffen conceptversies. Zowel uit de wetsgeschiedenis als uit de jurisprudentie volgt dat conceptversies zijn aan te merken als documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad. Deze stukken zijn gewisseld tussen medewerkers van het ministerie van Buitenlandse Zaken en dragen een intern karakter. Voor zover de conceptversies afwijken van de definitieve versies, betreft het persoonlijke beleidsopvattingen. Derhalve hoef ik conceptversies op grond van artikel 11 van de Wob niet openbaar te maken. De resterende informatie wordt in dit deelbesluit openbaargemaakt als onderdeel van de definitieve versie.

Wijze van openbaar maken

De documenten die door mij (gedeeltelijk) openbaar worden gemaakt op grond van de Wob, treft u als bijlage bij dit besluit in kopie aan. De openbaar gemaakte documenten en dit besluit worden geplaatst op www.rijksoverheid.nl, zodat ze voor een ieder beschikbaar zijn.

Datum
5 juli 2018

Onze referentie
2018.771098

Hiermee hoop ik u voldoende te hebben geïnformeerd.

De minister van Buitenlandse Zaken

Namens deze,
Het hoofd van het Cluster Ambtsberichten

Barbara Aerssens

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen, gericht aan de minister van Buitenlandse Zaken, t.a.v. het Cluster Ambtsberichten, postbus 20061, 2500 EB Den Haag.

1a
Memorandum

4 Van [REDACTED]
Aan DPC/AM
Cc. DAO/ZZ
IND/Landendesk Afghanistan
IND/Hoofd Bureau Buitenland
Datum 11 februari 1999
Kenmerk MK/0028
Betreft Onderzoek Afghaanse asielaanvragen in Peshawar

1+2 In de afgelopen weken is ten behoeve van onderzoek inzake
Afghaanse asielverzoeken [REDACTED]

Ik verzoek u alle genoemde [REDACTED] vertrouwelijk te behandelen.

[REDACTED]

1+2

+2

* Algemene opmerking

+2

4

Memorandum

4

Van

Aan

DPC/AM

Cc.

DAO/ZZ

IND/Landendesk Afghanistan

IND/Hoofd Bureau Buitenland

Datum

1 maart 1999

Kenmerk

MK/0034

Betreft

Onderzoek Afghaanse asielaanvragen in Peshawar

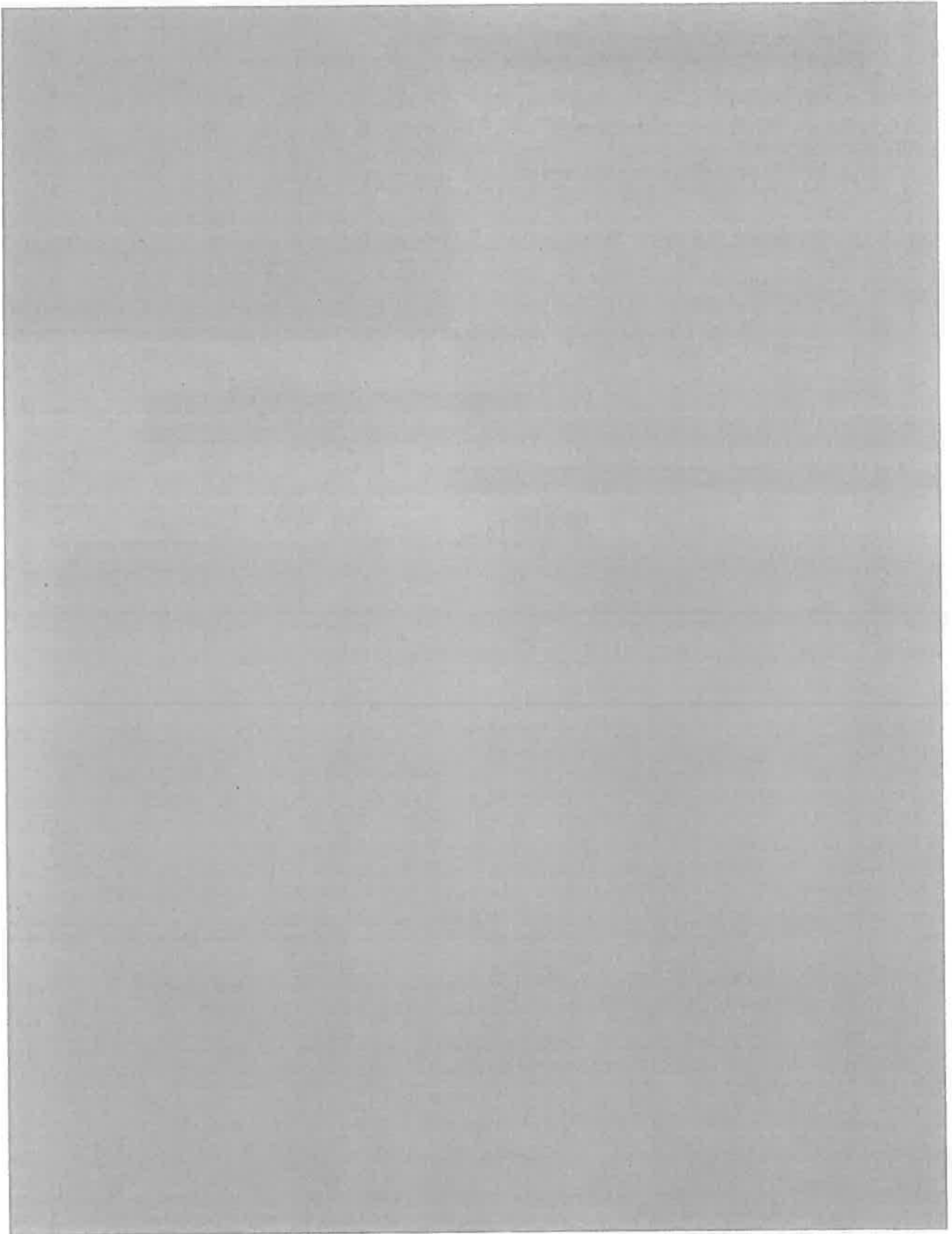
In de afgelopen weken is ten behoeve van ons onderzoek
inzake Afghaanse asielverzoeken

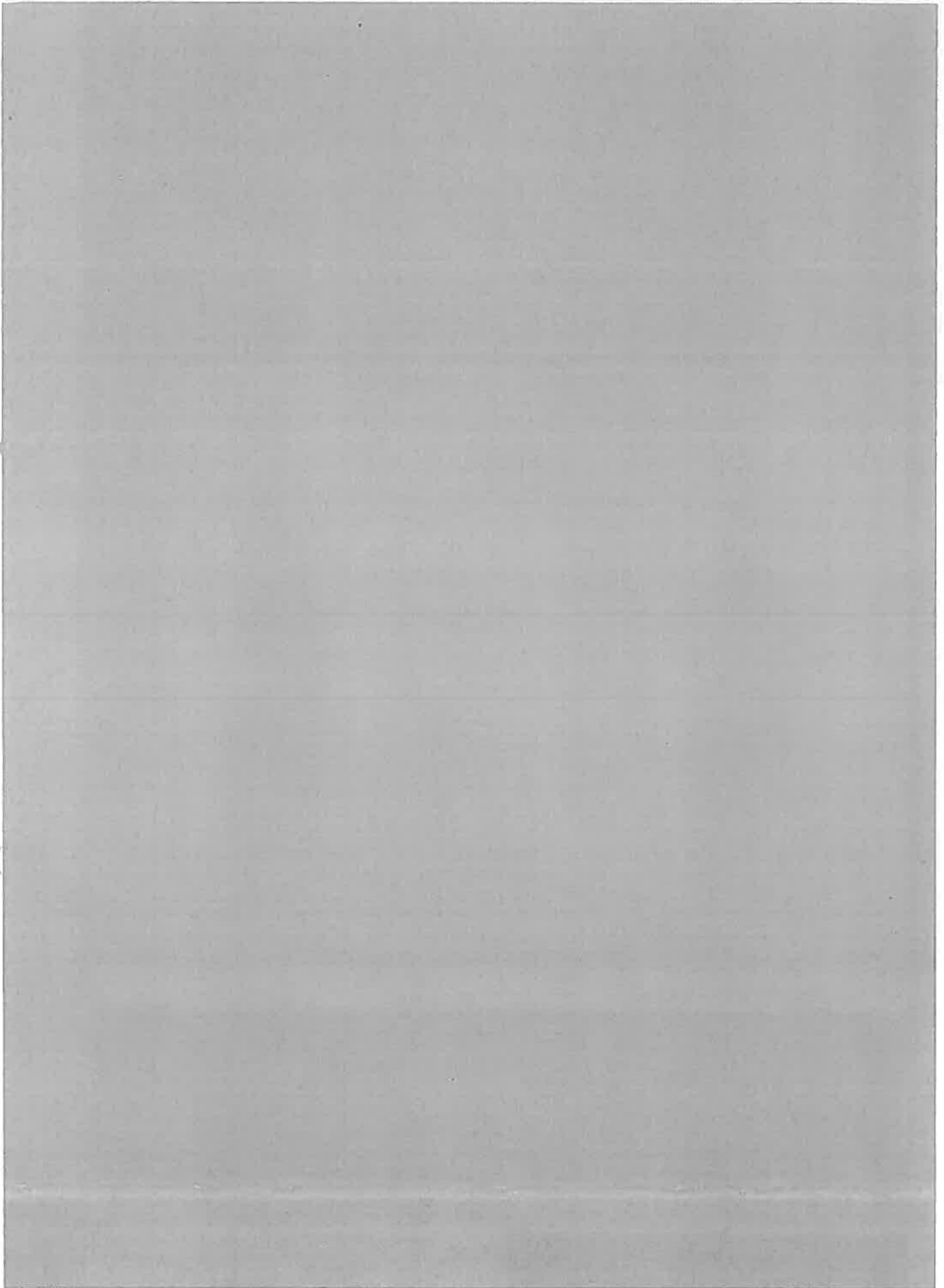
1+2

Ik verzoek u alle genoemde vertrouwelijk te behandelen.

1+2

+2

* Algemene opmerking

1+2

4

Immigratie- en Naturalisatiedienst

Postadres Postbus 30125, 2500 GC Den Haag

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 101

Telefoon (070) 370 3273

Fax (070) 370 3610

Ministerie van Buitenlandse Zaken
DPC/AM

4

Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Per telefax: 348 5046

Onderdeel
Contactpersoon
Doorkiesnummer(s)
Datum
Oms kenmerk
Onderwerp

4

Directie Beleid, Afdeling Uitvoeringsbeleid
[redacted]
(070) 370 3862
29 oktober 1999
790858/99/IND
Terms of reference voor deelambtsberichten
Afghanistan

4

Onder verwijzing naar de afspraken hieromtrent tussen de IND en DPC/AM, en hetgeen mondeling werd besproken tussen de coordinator van uw afdeling Midden Oosten I, [redacted] en de coordinator van de Azië desk van de IND landendesk, [redacted] bevestig ik hierbij mijn verzoek om op onderstaande Afghanistan-onderwerpen deelambtsberichten uit te brengen.

Uw medewerkers hebben aangegeven op vrij korte termijn over deze onderwerpen deelambtsberichten te kunnen uitbrengen.

Uiteraard ben ik graag tot overleg bereid indien er nog vragen mochten zijn ten aanzien van onderstaande punten.

Ik verzoek u in het bijzonder om informatie aangaande de hieronder genoemde onderwerpen zodat ik in staat wordt gesteld in individuele asielzaken beslissingen te maken over de toepasselijkheid van artikel 1(F) van het Vluchtelingenverdrag.

1. De Afghaanse veiligheidsdienst Khad/Wad

Ik verzoek u mij informatie te geven omtrent de algemene organisatiestructuur van deze organisatie. Tevens verzoek ik u om informatie omtrent de recrutering, de opleiding en het loopbaanbeleid dat binnen deze organisatie gevoerd werd. Gaarne zou ik tevens informatie verkrijgen over de bevoegdheden en taken van de Khad, de omstandigheden waaronder arrestaties plaatsvonden en de verhoor- en martelmethoden die men toepaste.

2. Het rechtstelsel resp. de taken van het openbaar ministerie in de communistische periode

Ik verzoek u mij informatie te geven omtrent het rechtstelsel zoals dat in de communistische periode in Afghanistan bestond, alsmede de taken van het

openbaar ministerie.

3. de Hezb-i-Wahdat partij

Ik verzoek u mij informatie te geven over de Hezbi-i-Wahdat partij. In het bijzonder verzoek ik u te berichten over de mensenrechtenschendingen begaan door deze partij.

4

De Staatssecretaris van Justitie,
Namens de Staatssecretaris,
Het Hoofd van de Immigratie-
en Naturalisatiedienst.

4

Memorandum

4 Van

Aan DPC/AM

Cc. DAO/ZZ
IND/Landendesk Afghanistan
IND/Hoofd Bureau Buitenland
NOVO-Team

INGEKOMEN

20 SEP 1999

Datum 13 september 1999

DPC/AM

Kenmerk MK/0076

Betreft Martelmethoden * Afghanistan *
Staatsveiligheidsdienst * 1979-1992

Dezerzijds is gebleken dat vele voormalige medewerkers van de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten (AGSA, KAM, KHAD en WAD¹) tijdens hun asielgehoren in Nederland hebben verklaard dat er gedurende het communistische bewind van Afghanistan (1979-1992) binnen hun diensten vrijwel geen mishandelingen, martelingen en/of folteringen hebben plaatsgevonden.

Uit rapportages van diverse westerse mensenrechtenorganisaties alsmede uit rapportages van Felix Ermacora, de speciale rapporteur van de VN Commissie voor de Mensenrechten in Afghanistan, is gebleken dat het bovenstaande ver bezijden de waarheid is.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

¹ Zie voor de geschiedenis/naamgeving van de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten gedurende de periode 1979-1992 mijn memorandum d.d. 1 februari 1999, onder kenmerk MK/0021.

[REDACTED]

1+2

[REDACTED]

Voor meer gedetailleerde informatie over onze bronnen verwijs ik in dezen naar mijn memoranda d.d. 11 februari 1999, onder kenmerk MK/0028, en d.d. 1 maart 1999, onder kenmerk MK/0033, aangaande 'onderzoek Afghaanse asielaanvragen in Peshawar'..

Ik verzoek u bovenstaande [REDACTED] als strikt vertrouwelijk te behandelen. [REDACTED]

1+2

[REDACTED]

De volgende martelmethoden van de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten - in het bijzonder de KHAD en de WAD - [REDACTED] :

1

- * Het intimideren/bedreigen van een verdachte;
- * Het met vuisten hardhandig bewerken van het gezicht van een verdachte;
- * Het met vuisten hardhandig bewerken van het lichaam van een verdachte;
- * Het bewusteloos slaan van een verdachte;
- * Flessen stukslaan op het hoofd van een verdachte;
- * Het bewerken van het lichaam van een verdachte met messen, stukken glas of andere snijvoorwerpen;
- * Het afranselen van een verdachte met stokken, zwepen, ijzeren buizen en/of electriciteitskabels;
- * Het breken van vingers, tenen, armen, benen en/of ribben van een verdachte;
- * Het breken van de neus van een verdachte;
- * Het afsnijden van de oor/oren van een verdachte;
- * Het toedienen van stroomstoten op het lichaam van een verdachte;
- * Het toedienen van stroomstoten op de testikels van een verdachte;
- * Een verdachte langdurig onderdompelen in een bad water;
- * Het uittrekken van de vingernagels van een verdachte;
- * Het aan een ventilator ophangen van een verdachte. De ventilator op volle snelheid laten draaien en de verdachte vervolgens met stoken, zwepen en/of buizen afranselen;
- * Een verdachte langdurig laten plaatsnemen in een overvolle cel, zonder sanitaire voorzieningen;
- * Een verdachte laten plaatsnemen in een cel met ratten;
- * Een verdachte dagenlang aan haken in het plafond ophangen;
- * Een verdachte dagenlang ondersteboven aan haken aan het plafond ophangen;
- * Een verdachte langdurig in een donkere ruimte opsluiten;
- * Een verdachte langdurig van eten en drinken onthouden;
- * Een verdachte dagenlang in de brandende zon laten staan;
- * Een verdachte ongekleed in een onverwarmde ruimte laten plaatsnemen tijdens de Afghaanse winter; temperaturen ver beneden het vriespunt zijn in Kabul en het noorden van Afghanistan in dezen niet ongevoel;
- * Een verdachte laten plaatsnemen in een bak water waarin electriciteitskabels zijn aangelegd. Vervolgens stroomstoten door deze bak laten geleiden;
- * Een verdachte dagenlang - soms meer dan tien dagen - uit de slaap houden;
- * De penis van een verdachte met een touw strak vastbinden en hem vervolgens liters water laten drinken. De verdachte pas naar het toilet laten gaan nadat hij een bekentenis heeft afgelegd;
- * Een verdachte benzine laten drinken;
- * Een verdachte met een hete strijkbout bewerken;
- * De penis en testikels van een verdachte op een tafel neerleggen; hem vasthouden en vervolgens een ander tafel op zijn penis en testikels laten neerkomen. Vervolgens met een aantal mannen op de tafel gaan dansen;
- * Het verkrachten van verdachten (mannen en vrouwen);
- * Een verdachte langzaam uit elkaar trekken;
- * Het standrechtelijk executeren van verdachten;

Bovenstaande voorbeelden dienen slechts ter illustratie van de misdaden die gedurende de periode 1979-1992 door medewerkers van de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten zijn begaan. Het betreft hier zeker geen volledige opsomming van de martelmethoden van voornoemde diensten. Vele verdachten hebben tengevolge van bovenstaande praktijken het leven verloren.

1. [REDACTED] gedurende de periode 1979-1992 nimmer gebleken dat de politieke leiding van Afghanistan danwel de leiding van de *Democratische Volkspartij van Afghanistan* of *Hezb-i-Watan* danwel het hogere kader van één van de genoemde veiligheidsdiensten ooit gepoogd heeft bovenstaande praktijken te stoppen. Integendeel, bovenstaande methoden zijn bewust geïmplementeerd door de politieke leiding van Afghanistan, de *Democratische Volkspartij van Afghanistan* of *Hezb-i-Watan* en de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten. In de strijd tegen het Islamitische verzet dienden immers alle beschikbare middelen - hoe wreed ook - te worden ingezet.

Binnen de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten waren mishandelingen, martelingen en/of folteringen tot systeem verheven. Promotie binnen genoemde staatsveiligheidsdiensten was slechts mogelijk indien men op concrete wijze had bewezen tot mishandelingen, martelingen en/of folteringen in staat te zijn. Was men hiertoe niet bereid en/of in staat, dan werd men als niet-loyaal gebrandmerkt en ontslagen of gedetineerd.

Indien een verdachte tijdens de mishandelingen, martelingen en/of folteringen overleed, dan had dit geen consequenties voor de betrokken werknemer van de staatsveiligheidsdienst.

Gedurende de periode 1979-1986 vielen de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten (AGSA, KAM en KHAD) onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Na 1986 werd de staatsveiligheidsdienst ondergebracht in het afzonderlijke Ministerie van Staatsveiligheid; *Wizarat-i-Amniat Daulati/WAD*.

De Afghaanse staatsveiligheidsdiensten hoefden in principe aan geen enkele hogere instelling verantwoording af te leggen. Ook niet aan de rechtelijke macht. Integendeel, de rechtelijke macht werd gedurende de periode 1979-1992 volledig aangestuurd door de staatsveiligheidsdienst. Vrijwel alle rechters van de Speciale Revolutionaire Rechtbank (*Makhama-i-Ikhtesasi-i-Ingelabi*) en openbare aanklagers van het Revolutionair Openbaar Ministerie (*Saranwale-i-Ikhtesasi-i-Ingelabi*) waren in dienst van de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten. Vele van bovengenoemde mishandelingen, martelingen en/of folteringen werden uitgevoerd in opdracht van openbare aanklagers. Tijdens rechtszittingen kon informatie die was losgekomen na mishandelingen, martelingen en/of folteringen zonder problemen door de rechter worden gebruikt.

Vele verdachten zijn tot een gevangenisstraf of executie veroordeeld op basis van informatie die na mishandelingen, martelingen en/of folteringen is losgekomen. Verdachten hadden in dezen geen recht op een advocaat en konden niet in beroep.

4

Memorandum

Vertrouwelijk

Van

DPC/AM

4

Aan

CdP Islamabad

Datum

10 december 1999

Kenmerk

DPC/AM adm.nr. 633314

Bijlage

1

Betreft

concept deelambtsbericht over Afghaanse
veiligheidsdiensten (1978-1992)

Hierbij treft u het concept deelambtsbericht aan over de Afghaanse veiligheidsdiensten ten tijde van het communistische bewind (1978-1992). Het accent in de beschrijving ligt op de KhAD en de WAD.

2

In de *terms of reference* (ToR) die de grondslag voor dit deelambtsbericht vormt, verzoekt de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) om informatie omtrent de organisatiestructuur, de recrutering, de opleiding en het loopbaanbeleid dat binnen de KhAD en de WAD gevoerd werd. Tevens verzoekt de IND in de ToR na te gaan wat de bevoegdheden en taken van de KhAD en de WAD waren, onder welke omstandigheden arrestaties plaatsvonden, en welke verhoor- en martelmethodes werden toegepast.

2+5

2+5

4+5

Mede vanwege de publieke belangstelling voor het onderhavige deelambtsbericht, zou ik het op prijs stellen uw antwoorden op de door mij geformuleerde vragen zo spoedig mogelijk te ontvangen - indien mogelijk reeds op maandag 20 december. Ook eventueel aanvullend commentaar zie ik met belangstelling tegemoet. Dezerzijds is het streven het deelambtsbericht nog deze maand uit te brengen.

Opgesteld door

Naar schatting zijn gedurende de periode 1979-1992 zo'n 200.000 Afghanen door één van de Afghaanse staatsveiligheidsdiensten gedetineerd en hebben zo'n 50.000 Afghanen het leven verloren tijdens mishandelingen, martelingen en/of folteringen door een van genoemde staatsveiligheidsdiensten. Zie hiervoor 'Afghan communism and Soviet intervention' (Oxford University Press, Oxford/Karachi, 1999, pg. 139) van Henry S. Bradsher

Dezerzijds is gebleken is dat diverse kaderfunctionarissen van de KHAD/WAD door Nederland als vluchtelingen zijn erkend.

3

[REDACTED]

4

[REDACTED]

7

4 From: [redacted] / DPC, 00
To: [redacted] / ISL, 00
Cc: [redacted] / DPC, 00 ([redacted] / DPC/00); [redacted] / DPC, 00
Subject: Deelambtsbericht
Date: Friday 25 February 2000 2:28
Priority: High

4 Beste [redacted],

De telefoonlijn met Islamabad geeft geen sjoegje. Vandaar dit e-mailtje.

Ik heb de informatie uit memo met kenmerk MK/663896 d.d. 7 februari 2000 inmiddels in de tekst verwerkt. Het deelambtsbericht is daarna de lijn ingegaan en heeft inmiddels de parafen van plv. DPC/AM, DPC/AM en plv. DPC gekregen. Het wachten is nu slechts op de ondertekening door DPC van de aanbiedingsbrief van Justitie. Dat zal waarschijnlijk maandag gebeuren als hij weer terug is van vakantie.

5

[redacted]

4 [redacted] Het is zeker niet uitgesloten dat de rechter t.z.t. inzage zal vragen in de achterliggende stukken. Om hierop alvast voorbereid te zijn vroeg [redacted] mij van alle door jou gebruikte bronnen aan te geven wat hun deskundigheid is (met name op het gebied van het onderwerp van het deelambtsbericht) en of zij als objectief kunnen worden beschouwd. Dit document zou dan in het dossier kunnen worden gevoegd. Onverlet blijft uiteraard dat de namen van de door jou geraadpleegde bronnen strikt vertrouwelijk blijven.

Zoals altijd is weer enige haast geboden, vanwege het uitbrengen van het deelambtsbericht. Ik meen echter dat jij van enkele bronnen al in een eerder stadium meer algemene beschrijvingen hebt gegeven, die wellicht als basis voor jouw antwoord kunnen dienen. Gaarne antwoorden per eerstvolgende koerier.

4 Groeten, [redacted]

beleid te ontwikkelen. Aan vreemdelingen die meewerken aan het verkrijgen van reisdocumenten zou onder dat nieuwe beleid een verblijfsvergunning kunnen worden toegekend.

Tot op het moment van die uitspraak was volgens de president van de rechtbank van een dergelijk beleid niet gebleken. In de meest recente uitspraak voegde verzoeker echter de nieuwe Terugkeernotitie van 25 juni 1999 toe (TK 1998-1999, 26 646, nr. 1), waarin de groep Palestijnen die als staatloos geregistreerd staan, apart genoemd is. Van leden van deze groep wordt aangenomen dat zij buiten hun schuld niet kunnen vertrekken, zodat ook van gedwongen verwijdering geen sprake kan zijn. Als is vastgesteld dat betrokkene staatloos is, zal hij opvang behouden en in bepaalde gevallen in aanmerking komen voor een tijdelijke verblijfsvergunning. De rechtbank voert echter in onderhavige zaak (rechtsoverwegingen 2.10-2.15) diverse argumenten aan waarom betrokkene geen recht heeft op een (voorwaardelijke) verblijfsvergunning.

NAV 2000/34

Rechtbank 's-Gravenhage

(mrs. M.J. van den Bergh, C.E. Dettmeijer-Vermeulen
en J.Th. Drop)

12 november 1999

AWB 98/9682

Noot RB

[Afghanistan; exclusion clauses; artikel 1F Vluchtelingenverdrag]

In geding is de vraag of de conclusie gerechtvaardigd is dat de asielzoeker zich vanwege zijn positie bij de Khad schuldig heeft gemaakt aan de in artikel 1(F) van het Verdrag bedoelde misdrijven en derhalve het Verdrag niet op hem van toepassing is. De rechtbank stelt voorop dat bij de beantwoording van die vraag, de bepaling van artikel 1(F) van het Verdrag restrictief moet worden uitgelegd.

De rechtbank verwijst naar de UNHCR 'Guidelines on the application of the exclusion clauses' van 2 december 1996. Hierin wordt overwogen dat de vrijwillige continuering van het lidmaatschap van een deel van een regering dat betrokken is bij criminele activiteiten onder omstandigheden gronden kan doen ontstaan voor uitsluiting wanneer de betrokkene er niet in slaagt de vooronderstelde wetenschappen persoonlijke betrokkenheid te weerleggen (paragraaf 43 van de Guidelines).

Uit passages in een groot aantal publicaties die gaan over de activiteiten van de Khad en het ministerie van Staatsveiligheid, blijkt dat deze organisaties zich in de genoemde periode op grote schaal schuldig hebben gemaakt aan grove mensenrechtenschendingen. Aard en omvang van deze mensenrechtenschendingen rechtvaardigen toepassing van de hiervoor weergegeven paragraaf 43 van de Gaideli-

nes, en wel in die zin dat tegenwerping van artikel 1(F) prima facie is gerechtvaardigd indien de door de betrokkene beklede functie ligt op een niveau waarvan formele medeverantwoordelijkheid voor – en daarmee wetenschap van – mensenrechtenschendingen mag worden verondersteld.

De rechtbank volgt Justitie in het oordeel dat de functies van de asielzoeker bij de Khad van een zodanig niveau zijn geweest, dat er voldoende redenen zijn om te veronderstellen dat eiser 'prima facie' medeverantwoordelijkheid draagt voor misdrijven tegen de menselijkheid, genoemd in artikel 1(F), aanhef en sub a, van het Verdrag. De aangehaalde publicaties rechtvaardigen de conclusie dat de Khad een zodanige rol heeft gespeeld bij de handhaving van het Afghaanse regime in de jaren tachtig en begin jaren negentig, dat in het geval een persoon binnen deze organisatie een positie van enige betekenis heeft vervuld, vrij snel vaststaat dat betrokkene medeverantwoordelijkheid draagt voor het plegen van misdrijven tegen de menselijkheid. Blijkens zijn verklaringen bekleedde de asielzoeker bij de Khad een dergelijke positie.

Gelet hierop is de rechtbank van oordeel dat Justitie zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat de asielzoeker geen bescherming van het Verdrag toekomt op grond van het bepaalde in artikel 1(F), aanhef en onder a, van het Verdrag. Voorts is terecht overwogen dat de asielzoeker in Afghanistan medeverantwoordelijk is geweest voor handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties, zodat ook artikel 1(F), aanhef en sub c, van het Verdrag terecht is tegengeworpen. De vraag of tevens het bepaalde in artikel 1(F), aanhef en onder b, van het Verdrag van toepassing moet worden geacht, behoeft geen verdere bespreking meer.

Over de dreigende schending van artikel 3 EVRM overweegt de rechtbank dat Justitie het beleid voert om bij een dreigende schending van deze bepaling een vergunning tot verblijf te verlenen maar zich daarbij het recht heeft voorbehouden deze verblijfstitel te weigeren indien gronden aan het algemeen belang ontleend zich hiertegen verzetten. Volgens de rechtbank heeft Justitie in dit geval terecht geoordeeld dat er aanleiding is gebruik te maken van deze weigeringsbevoegdheid. Ten slotte wijst de rechtbank erop dat slechts de uitzetting naar een land waar een reëel risico van schending van artikel 3 EVRM dreigt schending van die bepaling kan opleveren.

De asielzoeker had zich ook nog beroepen op het gelijkheidsbeginsel. Zijn stelling dat verschillende leden van zijn (voormalig) collega's, die deels zelfs hogere functies binnen de Khad hadden bekleed, zijn toegelaten als vluchteling leidt de rechtbank niet tot het oordeel dat Justitie betrokkene ook zou moeten toelaten. Gelet op het beleid voor 1(F), zoals uiteengezet in de brief van 28 november 1997, en de bekendgemaakte terzake geldende werkinstructie, worden juist (voormalig) leden van de Khad aan een nauwgezet onderzoek onderworpen. Bovendien blijkt uit de jurisprudentie van de vreemdelingenkamer van deze rechtbank dat verweerder regelmatig aan (voormalig) leden van de Khad het

bepaalde in artikel 1(F) Vluchtelingenverdrag tegenwerpt.
Beroep ongegrond.

A, eiser,
gemachtigde: mr. J. Groen,
tegen:
de staatssecretaris van Justitie, verweerder,
gemachtigde: mr. J.S.W. Lucassen

I Ontstaan en loop van het geding

- 1 Eiser, geboren op (...) 1958, bezit de Afghaanse nationaliteit. Hij verblijft naar zijn zeggen sedert 13 april 1997 als vreemdeling in de zin van de Vreemdelingenwet (Vw) in Nederland. Op dezelfde datum heeft hij verzocht om toelating als vluchteling en om verlening van een vergunning tot verblijf wegens klemmende redenen van humanitaire aard. Bij beschikking van 11 juli 1997 zijn de aanvragen om toelating als vluchteling en om verlening van een vergunning tot verblijf niet ingewilligd. Eiser heeft hiertegen op 4 augustus 1997 bezwaar ingediend. Naar aanleiding van zijn bezwaar is eiser op 21 april 1998 gehoord door de Adviescommissie voor vreemdelingenzaken (ACV). Op 21 april 1998 heeft de ACV aan verweerder advies uitgebracht. Verweerder heeft op 17 november 1998 het bezwaar ongegrond verklaard.
- 2 Op 15 december 1998 heeft eiser tegen dit besluit beroep ingesteld bij de rechtbank. Verweerder heeft de op de zaak betrekking hebbende stukken ingezonden en in zijn verweerschrift geconcludeerd tot ongegrondverklaring van het beroep.
- 3 De openbare behandeling van het beroep heeft plaatsgevonden op 28 september 1999. Eiser is aldaar in persoon verschenen, bijgestaan door zijn gemachtigde. Verweerder heeft zich doen vertegenwoordigen door zijn gemachtigde. Tevens was ter zitting aanwezig de heer M. Hassanian als tolk.

II Overwegingen

- 1 In dit geding dient te worden beoordeeld of het bestreden besluit in rechte stand kan houden. Daartoe moet worden gezien of dit besluit de toetsing aan geschreven en ongeschreven rechtsregels kan doorstaan.
- 2 Eiser stelt dat hij in aanmerking komt voor toelating in Nederland. Daartoe heeft hij tijdens zijn nader gehoor onder meer aangevoerd dat hij in 1976 lid werd van de Democratische Volkspartij van Afghanistan (DVA), voor welke partij hij in Jalalabad propaganda heeft gemaakt en leden heeft geworven. In 1979 is hij op bevel van het partijcomité van Nanghar naar het Centraal Comité van de partij gezonden en is hij aangenomen bij de Staatsveiligheidsdienst (Khad). Tot januari 1981 heeft hij in Tasjkent, Oezbekistan, een (deels militaire) opleiding gevolgd. Eiser heeft vervolgens een aantal functies binnen de Khad bekleed. Van januari 1981 tot maart 1984 is hij (als adjudant van dr. C) bij Bureau 5 van de Staatsveiligheidsdienst in Kabul werkzaam geweest. In deze periode is eiser bevorderd tot kapi-

tein. Van maart 1984 tot begin 1986 is eiser commandant geweest van Compagnie 523 van de Khad in Azadabad in de provincie Konar. In deze functie heeft hij deelgenomen aan gevechtshandelingen, heeft hij onderzoeken in eerste aanleg verricht en heeft hij arrestanten overgedragen aan de afdeling onderzoek van de Khad. In deze periode is eiser bevorderd tot luitenant-kolonel. Van begin 1986 tot medio 1988 heeft eiser in Jalalabad voor de Khad de functie van directeur van Directoraat 12, een onderdeel van de afdeling Operatieve Dienst, bekleed. In deze functie was eiser belast met het verzamelen van informatie over (oppositionele) activiteiten in de grensgebieden. Vervolgens is eiser aangesteld als hoofd van de afdeling Operatieve Dienst van het ministerie van Staatsveiligheid in Azadabad in de provincie Konar, welke functie hij heeft bekleed tot april 1992. De afdeling Operatieve Dienst was belast met het schaduwen van diplomaten, buitenlandse gasten, leden van de Khad en bedrijven. Na de omwenteling van het regime werd eiser op 28 april 1992 gearresteerd door leden van de Mujaheddin. In 1994 is eiser overgebracht naar de gevangenis van Sedarat in Kabul. Eiser vermoedt dat er in die tijd over hem in rechte is beslist, maar hij is niet bij een rechtszitting aanwezig geweest. Op 26 juni 1996 werd eiser, nadat zijn oom de commandant van de gevangenis geld had betaald, in vrijheid gesteld. Na zijn vrijlating heeft eiser vernomen dat zijn vader en zijn broers in Konar gevangen zaten. Zijn schoonvader heeft door middel van omkoping kunnen bewerkstelligen dat eisers vader en broers op 4 september 1996 in vrijheid zijn gesteld. Op 11 september 1996 heeft de Taliban de provincie Nanghar bezet. Op 27 oktober 1996 is eiser in Sorkhrud gearresteerd door leden van de Taliban, die in dat gebied op zoek waren naar wapens. Eiser werd overgebracht naar een gevangenis in Jalalabad. Op 22 februari 1997 zou eiser samen met drie andere gevangenen worden overgebracht naar Ghandebar. Tijdens zijn transport raakten de Talibanstrijders die hem moesten vervoeren in de buurt van een vliegveld in een gevecht met strijders van Golboddin. De Talibanstrijders trokken zich terug en eiser en zijn medegevangenen hebben kunnen ontsnappen. Zij zijn vervolgens naar Samarkand gelopen waar eiser tot 20 maart 1997 bij vrienden van een van de ontsnapte medegevangenen heeft verbleven. Eiser is vervolgens vertrokken naar Torkham, waar hij tot 25 maart 1997 heeft verbleven. Op die dag is eiser de grens met Pakistan gepasseerd en is hij via Peshawar naar Karachi gereisd. Van daaruit is hij op 13 april 1997, onder gebruikmaking van een vervalst Deens paspoort, per vliegtuig naar Nederland gereisd.

In bezwaar heeft eiser onder meer aangevoerd dat hij niet vrijwillig in dienst is getreden van de Khad en het ministerie van Staatsveiligheid. Hij heeft nooit gevochten tegen de Mujaheddin of de Taliban en hij heeft nimmer iemand gearresteerd of mishandeld. In de provincie Konar, waar eiser werkzaam was als hoofd van een eenheid die een bewakingstaak had, hebben nimmer gevechtshandelingen plaatsgevonden. Van 1984 tot 1988 was eiser hoofd

Operationele Dienst in Konashar. Het betrof een administratieve functie waarin hij gegevens verzamelde van andere afdelingen, die gegevens bewerkte en ze doorgaf aan zijn meerdere. Eiser heeft zelf nooit iemand gearresteerd of mishandeld, ook niet in zijn eerdere functies.

Ten overstaan van de ACV heeft eiser onder meer verklaard dat hij binnen de Khad de rang van luitenant-kolonel heeft bereikt doordat hij zijn werkzaamheden uitstekend verrichtte en hij zich derhalve blijkaar heeft onderscheiden tijdens zijn werkzaamheden. Hij heeft de rang van luitenant-kolonel eerst tijdens zijn werkzaamheden als hoofd van de Operatieve Dienst behaald. In de periode van maart 1984 tot begin 1986, toen hij commandant was van Compagnie 523 van de Staatsveiligheidsdienst in Azadabad in de provincie Konar, behaalde hij de rang van majoor. Eiser heeft bij de Khad immer slechts zijn eigen (administratieve) werkzaamheden uitgevoerd en heeft nimmer gezien of gehoord dat er binnen de Khad daadwerkelijk mensenrechtenschendingen hebben plaatsgevonden. Hij heeft met zijn eenheid geen (militaire) acties verricht, het was de taak van zijn eenheid de kazerne te beschermen. Eiser was een gewone ambtenaar van de Khad en geen hoge ambtenaar. Eiser heeft in Afghanistan vaak op de radio gehoord dat de Khad zich schuldig zou maken aan mensenrechtenschendingen. Eiser mocht daarnaar geen onderzoek verrichten: het was zijn verantwoordelijkheid niet en hij mocht zich daar niet mee bemoeien. Mogelijk hebben zich in het geheim mensenrechtenschendingen voorgedaan, aldus eiser. Ter zitting van de ACV heeft D een getuigenverklaring afgelegd, met name inhoudende dat eiser zijn werkzaamheden volgens de tijdens het bewind van Najibullah in Afghanistan geldende wettelijke regels heeft uitgevoerd en dat hij daarbij geen mensenrechtenschendingen heeft begaan.

In beroep heeft eiser onder meer verwezen naar het boek 'The status of refugee in international law' van A. Grahl-Madsen. Eiser heeft voorts een beroep gedaan op het gelijkheidsbeginsel.

Ter adstructie van zijn relaas heeft eiser de volgende documenten overgelegd:

- een partijboekje van de DVA, afgegeven op 27 april 1985;
  - een oorkonde van erkenning voor bijzondere inzet, afgegeven op 1 januari 1992;
  - een artikel uit de krant Sharlad van 5 maart 1997, waarin onder meer wordt vermeld dat eiser lid was van de geheime dienst, uit de gevangenis van Nangahar is ontsnapt en moet worden opgepakt en gestraft;
  - een identiteitskaart van het ministerie van Staatsveiligheid, afgegeven in Kabul (registratienummer (...)/serienummer (...));
  - een ongedateerde verklaring afkomstig van D, generaal bij de voormalige Algemene Militaire Directie van het ministerie van Staatsveiligheid, waarin onder meer wordt vermeld dat eiser zijn werkzaamheden volgens de wetten van Afghanistan heeft uitgevoerd en dat eiser nimmer de rechten van de mens heeft willen schenden;
  - een ongedateerde verklaring van een aantal personen van Afghaanse afkomst, verblijvende in het AZC te Echt, waarin zij onder meer verklaren dat zij eiser kennen als een vredelievend liberaal en democraat en dat eiser geen misdaden heeft begaan en niemand heeft vermoord.
- 3 Ter motivering van de bestreden beschikking heeft verweerder, onder verwijzing naar het advies van de ACV van 21 april 1998, overwogen dat artikel 1(F), aanhef en sub a en c, van het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen van Genève van 28 juli 1951, zoals gewijzigd bij het Protocol van New York van 31 januari 1967 (verder: het Verdrag), op eiser van toepassing is. Daarbij heeft verweerder in aanmerking genomen dat eiser van januari 1981 tot zijn arrestatie in april 1992 werkzaam is geweest bij de Khad en het in 1986 onder Najibullah opgerichte ministerie van Staatsveiligheid, waarvan de Khad deel uitmaakte, en dat eiser binnen de Khad en het ministerie van Staatsveiligheid carrière heeft gemaakt en uiteindelijk de rang van luitenant-kolonel heeft bereikt en hoofd van de Operatieve Dienst was. Naar het oordeel van verweerder bestaan gelet hierop a priori ernstige redenen te veronderstellen dat eiser betrokken is geweest bij het plegen van misdrijven tegen de menselijkheid dan wel hiervoor in ieder geval verantwoordelijk dient te worden gehouden. Eiser is er, aldus verweerder, niet in geslaagd dit vermoeden te weerleggen. Verweerder heeft daarbij opgemerkt dat de Khad en het ministerie van Staatsveiligheid bekend staan als organisaties die, als uitvoerder van de van staatswege beoogde repressie, structureel en op grote schaal mensenrechtenschendingen hebben begaan. Verweerder acht niet aannemelijk dat eiser de hem opgedragen taken en werkzaamheden met tegenzin uitvoerde, temeer nu hij gedurende 11 jaar in genoemde functies werkzaam is geweest en zich, gelet op zijn loopbaanontwikkeling, blijkaar heeft onderscheiden in zijn werkzaamheden. Dat ernstige redenen bestaan om te veronderstellen dat eiser zich gedurende voornoemde werkzaamheden schuldig heeft gemaakt aan misdrijven tegen de menselijkheid dan wel hiervoor medeverantwoordelijk moet worden gehouden vindt, aldus verweerder, zijn bevestiging voorts in hetgeen eiser tijdens zijn nader gehoor omtrent zijn functies en werkzaamheden heeft verklaard. De verklaringen van eiser in bezwaar en ten overstaan van de ACV acht verweerder ongeloofwaardig. Aan de ter zitting van de ACV door de heer D afgelegde getuigenverklaring kan, aldus verweerder, niet de waarde worden toegekend die eiser daaraan gehecht wenst te zien. Voorts heeft verweerder in de bestreden beschikking overwogen dat ook artikel 1(F), aanhef en sub b, van het Verdrag op eiser van toepassing is nu, aldus verweerder, niet kan worden geoordeeld dat de onder (mede)verantwoordelijkheid van eiser begane misdrijven zijn verricht ter verwezenlijking van een identificeerbare politieke doelstelling, nu de door eiser gepleegde daden van buitengewoon ernstige aard zijn en niet in verhouding staan tot de politieke doelstelling waarvoor zij zijn gepleegd en derhalve niet als 'politiek' als bedoeld in artikel 1

(F), aanhef en onder b, van het Verdrag kunnen worden aangemerkt.

4 In geding is of de conclusie gerechtvaardigd is dat eiser zich vanwege zijn positie bij de Khad respectievelijk het ministerie van Staatsveiligheid schuldig heeft gemaakt aan de in artikel 1(F) van het Verdrag bedoelde misdrijven en derhalve het Verdrag niet op hem van toepassing is. De rechtbank stelt voorop dat bij de beantwoording van die vraag, de bepaling van artikel 1(F) van het Verdrag restrictief moet worden uitgelegd.

5 Artikel 1(F) van het Verdrag bepaalt dat de daarin neergelegde bepalingen niet van toepassing zijn op een persoon ten aanzien van wie er ernstige redenen zijn om te veronderstellen dat:

- a hij een misdrijf tegen de vrede, een oorlogsmisdrijf of een misdrijf tegen de menselijkheid heeft begaan, zoals omschreven in de internationale overeenkomsten welke zijn opgesteld om bepalingen met betrekking tot deze misdrijven in het leven te roepen;
- b hij een ernstig, niet-politiek misdrijf heeft begaan buiten het land van toevlucht, voordat hij tot dit land als vluchteling is toegelaten;
- c hij zich schuldig heeft gemaakt aan handelingen welke in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties.

6 Ten aanzien van de stelling van verweerder dat eiser toelating dient te worden geweigerd nu het Vluchtelingenverdrag op grond van artikel 1(F), aanhef en sub a, van dit Verdrag niet op hem van toepassing is, overweegt de rechtbank als volgt.

De vraag of betrokkene zich schuldig heeft gemaakt aan een of meer van de in artikel 1(F), aanhef en sub a, van het Verdrag bedoelde misdrijven valt niet slechts in positieve zin te beantwoorden indien zijn rechtstreekse betrokkenheid bij (het fysiek bedrijven van) martelingen of andere mensenrechtenschendingen komt vast te staan. Het internationaal strafrecht kent immers omschrijvingen van de bedoelde misdrijven waarin een strafrechtelijke verantwoordelijkheid wordt gevestigd die zich ook uitstrekt tot vormen van betrokkenheid op grotere afstand dan die van de direct leidinggevende tot het fysiek plegen van bedoelde mensenrechtenschendingen.

De rechtbank verwijst naar de UNHCR 'Guidelines on the application of the exclusion clauses' van 2 december 1996, waarin in paragraaf 43 wordt overwogen dat de vrijwillige continuering van het lidmaatschap van een deel van een regering dat betrokken is bij criminele activiteiten onder omstandigheden gronden kan doen ontstaan voor uitsluiting wanneer de betrokkene er niet in slaagt de vooronderstelde wetenschap en persoonlijke betrokkenheid te weerleggen.

7 Bij de beoordeling van het onderhavige beroep heeft de rechtbank gebruikgemaakt van de door partijen aangehaalde dan wel ambtshalve bekende publicaties betreffende de mensenrechtensituatie in Afghanistan in de periode van begin jaren tachtig tot april 1992:

- het rapport 'Tears, blood and cries, Human Rights in Afghanistan since the Invasion 1979-1984' van december 1984 van Helsinki Watch;
- het rapport van 19 februari 1985 van de Speciaal Rapporteur voor Afghanistan van het Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties;
- het rapport van 17 februari 1986 van de Speciaal Rapporteur voor Afghanistan van het Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties;
- de Amnesty International Jaarboeken van 1979 tot en met 1985, alsmede van 1987 tot en met 1992;
- het rapport 'Afghanistan. Marteling van politieke gevangenen' van 1986 van Amnesty International;
- het rapport 'Afghanistan. Reports of torture and longterm detention without trial' van maart 1991 van Amnesty International;
- het rapport 'Afghanistan. Unfair trials by special tribunals' van augustus 1991 van Amnesty International;
- de US Department of State Country Reports betreffende de situatie in Afghanistan van 1981, 1983, 1990 en 1991;
- het ambtsbericht betreffende de situatie in Afghanistan van de minister van Buitenlandse Zaken van 21 oktober 1994 (met kenmerk DAZBA / nr. 58829);
- het ambtsbericht betreffende de situatie in Afghanistan van de minister van Buitenlandse Zaken van 4 maart 1998 (met kenmerk DPC/AM-67526).

Uit passages in voornoemde publicaties, handelend over de activiteiten van de Khad en het ministerie van Staatsveiligheid, blijkt dat deze organisaties zich in de genoemde periode op grote schaal schuldig hebben gemaakt aan grove mensenrechtenschendingen. Aard en omvang van deze mensenrechtenschendingen rechtvaardigen toepassing van de hiervoor weergegeven paragraaf 43 van de UNHCR 'Guidelines on the application of the exclusion clauses' van 2 december 1996, en wel in die zin dat tegenwerping van artikel 1(F) prima facie is gerechtvaardigd indien de door de betrokkene beklede functie ligt op een niveau waarvan formele medeverantwoordelijkheid voor – en daarmee wetenschap van – mensenrechtenschendingen mag worden verondersteld. In zo'n geval ligt het op de weg van de betrokkene om informatie te verschaffen op grond waarvan kan worden geconcludeerd dat bedoelde tegenwerping, alle omstandigheden in aanmerking genomen, niet gerechtvaardigd is.

8 Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting neemt de rechtbank ten aanzien van de positie van eiser bij de Khad, waaronder hierna mede wordt verstaan de 'Afdeling Khad' van het onder Najibullah opgerichte ministerie van Staatsveiligheid, de volgende feiten als vaststaand aan.

Van 1979 tot januari 1981 heeft eiser in Tasjkent, Oezbekistan, een (deels militaire) opleiding gevolgd. Van januari 1981 tot maart 1984 is eiser bij Directoraat 5 van de Khad in Kabul werkzaam geweest. In deze periode is eiser bevorderd tot kapitein. Van maart 1984 tot begin 1986 is eiser

commandant geweest van Compagnie 523 van de Khad in Azadabad in de provincie Konar. In deze periode is eiser bevorderd tot majoor. Van begin 1986 tot medio 1988 heeft eiser in Jalalabad voor de Staatsveiligheidsdienst de functie van directeur van Directoraat 12, een onderdeel van de afdeling Operatieve Dienst, bekleed. In deze functie was eiser belast met het verzamelen van informatie over (oppositie) activiteiten in de grensgebieden. In deze periode is eiser bevorderd tot luitenant-kolonel. Vervolgens is eiser aangesteld als hoofd van de afdeling Operatieve Dienst van het ministerie van Staatsveiligheid in Azadabad in de provincie Konar, welke functie hij heeft bekleed tot de omwenteling van het regime in april 1992. De afdeling Operatieve Dienst was belast met het schaduwen van diplomaten, buitenlandse gasten, leden van de Khad en bedrijven.

- 9 Naar het oordeel van de rechtbank heeft verweerder terecht gemeend dat de functies van eiser bij de Khad – en de door hem in dit verband verrichte werkzaamheden –, bezien in samenhang met eisers carrièreverloop, van een zodanig niveau zijn geweest, dat er voldoende redenen zijn om te veronderstellen dat eiser 'prima facie' medeverantwoordelijkheid draagt voor misdrijven tegen de menselijkheid, genoemd in artikel 1(F), aanhef en sub a, van het Verdrag.

Hier toe wordt overwogen dat verweerder gelet op de in rechtsoverweging 7 aangehaalde publicaties op goede gronden tot de conclusie kon komen dat de Khad een zodanige rol heeft gespeeld bij de handhaving van het Afghaanse regime in de jaren tachtig en begin jaren negentig, dat in het geval een persoon binnen deze organisatie een positie van enige betekenis heeft vervuld, vrij snel vaststaat dat betrokkene mede verantwoordelijkheid draagt voor het plegen van misdrijven tegen de menselijkheid.

Blijkens zijn verklaringen bekleedde eiser bij de Khad een positie als vorenbedoeld.

Daartoe overweegt de rechtbank allereerst dat eiser van januari 1981 tot maart 1984 werkzaam is geweest bij Directoraat 5 in Kabul. Blijkens vorengenoemd rapport van Amnesty International van maart 1991 was deze directie, die in Afghanistan bekend was onder de naam 'Riasat-e-Panj', een van de vijf meest beruchte ondervragingscentra van het toenmalige regime, die met name verantwoordelijk waren voor systematisch gebruik van martelingen. De rechtbank acht het niet aannemelijk dat eiser van die martelingen niet op de hoogte is geweest. De omstandigheid dat eiser in het ondervragingscentrum de rang van kapitein heeft bekleed, brengt met zich mee dat eiser voor de aldaar in genoemde periode toegepaste martelingen medeverantwoordelijkheid draagt, ook al stelt eiser dat zijn werkzaamheden puur van administratieve aard waren.

De rechtbank overweegt voorts dat eiser in de functie van commandant van Compagnie 523 in Azadabad, welke functie eiser gedurende zo'n twee jaren bekleedde, nauw betrokken is geweest bij het bestrijden en uitschakelen van tegenstanders van het toenmalige communistische

regime. Hij heeft uit hoofde van die functie onder meer deelgenomen aan gevechtshandelingen tegen personen die het regime bestreden, alsmede tegenstanders gearresteerd en overgedragen aan de afdeling Onderzoek van de Khad. Eiser had 400 soldaten, 38 officieren en 28 onderofficieren onder zich. De rechtbank heeft daarbij in aanmerking genomen dat eiser tijdens zijn nader gehoor (bladzijde 8 rapport nader gehoor) heeft verklaard dat hij ook onderzoeken in eerste aanleg deed en dat hij verantwoording schuldig was aan generaal Maltan, het toenmalige hoofd van de Khad. Gelet op de in rechtsoverweging 7 aangehaalde publicaties is aannemelijk dat – met name tijdens de door eiser genoemde onderzoeken in eerste aanleg – mensenrechtenschendingen hebben plaatsgevonden, waarvoor eiser gelet op zijn toenmalige rang medeverantwoordelijkheid draagt.

Voorts is daartoe van belang dat eiser aangaande de door hem in de periode van begin 1986 tot medio 1988 bekleedde functie van directeur van Directoraat 12 van de afdeling Operatieve Dienst, in welke functie hij was belast met het verzamelen van informatie over (oppositie) activiteiten in de grensgebieden, tijdens zijn nader gehoor (bladzijde 9 rapport nader gehoor) heeft verklaard dat, indien nodig, na overleg tot actie werd overgegaan, aan welke acties eiser persoonlijk deelnam. Gelet op de in rechtsoverweging 7 aangehaalde publicaties is aannemelijk dat ten aanzien van onder meer leden van oppositionele groeperingen (Mujaheddin) mensenrechtenschendingen hebben plaatsgevonden, waarvoor eiser gelet op zijn toenmalige rang medeverantwoordelijkheid draagt.

Van grote betekenis acht de rechtbank voorts dat eiser gedurende bijna vier jaren de functie heeft bekleed van hoofd van de afdeling Operatieve Dienst in Azadabad, uit hoofde van welke functie hij was belast met het schaduwen van diplomaten, buitenlandse gasten, leden van de Khad en bedrijven. De rechtbank acht aannemelijk dat eiser uit hoofde van die functie goed op de hoogte is geweest van door de Khad verrichte activiteiten. Immers, eiser moet uit dien hoofde toegang hebben gehad tot een grote hoeveelheid informatie, waaruit hem de toepassing door de Khad van martelingen bekend moet zijn geworden.

De omstandigheid dat eiser binnen de Khad een voorspoedige carrière heeft gemaakt, alsmede dat aan hem steeds meer verantwoordelijkheid werd toegekend en hij zelfs werd belast met het bespioneren van Khad-leden, een functie met een zeer hoge mate van vertrouwelijkheid, duidt er naar het oordeel van de rechtbank ten slotte op dat eiser door zijn meerderen kennelijk zeer werd gewaardeerd en dat aan zijn loyaliteit kennelijk niet werd getwijfeld.

Gelet op het vorenstaande acht de rechtbank voldoende grondslag aanwezig voor het oordeel dat eiser, hoewel hij zelf wellicht in persoon niet actief betrokken is geweest bij het mishandelen en martelen van gevangenen en bij standrechtelijke executies, van die met artikel 1(F), onder a,

van het Verdrag strijdige praktijken bij de Khad geen afstand heeft genomen. Gelet op zijn langjarige dienstverband, zijn leidinggevende positie en zijn kennelijk binnen de Khad voorbeeldig geachte staat van dienst moet elser daarom medeverantwoordelijk worden gehouden voor de meergenoemde Verdragsschendingen binnen die organisatie.

- 10 In het licht van het vorenstaande is de rechtbank van oordeel dat het aan elser is om aannemelijk te maken, dat hij ten onrechte medeverantwoordelijk wordt gehouden voor misdrijven tegen de menselijkheid.

Naar het oordeel van de rechtbank is elser hierin niet geslaagd. Reeds gelet op de functies die elser binnen de Khad bekleedde, acht de rechtbank niet aannemelijk dat elser gedurende de uitoefening van die functies niet op de hoogte is geraakt van het feit dat marteling door de Khad (op grote schaal) werd toegepast.

Eisers verklaring ten overstaan van de Acv dat *dat zijn verantwoordelijkheid niet was en dat hij zich nergens mee mocht bemoeien*, alsmede zijn stelling dat hij de berichten over mensenrechtenschendingen door de Khad afdeed als negatieve propaganda, leiden niet tot het oordeel dat elser bedoelde mensenrechtenschendingen niet (mede) vallen aan te rekenen. De rechtbank heeft daarbij in aanmerking genomen dat elser ten overstaan van de Acv tevens heeft verklaard dat hij op de hoogte is geweest van 'vermeende mensenrechtenschendingen' door de Khad en bovendien dat hij, gelet op zijn carrière, voldoende van de gang van zaken op de hoogte moet worden geacht om te weten dat het niet slechts ging om negatieve propaganda.

Eiser heeft tijdens de procedure benadrukt dat hij persoonlijk niemand heeft gedood of mishandeld en evenmin anderszins verantwoordelijk is geweest voor of actief betrokken of aanwezig is geweest bij marteling of mishandeling van door de Khad opgepakte personen. Daargelaten of elser inderdaad zelf niet in directe zin verantwoordelijk is geweest voor misdrijven in de zin van artikel 1(F) van het Verdrag, is, zoals reeds overwogen, niet aannemelijk dat elser niet op de hoogte is geweest van de door de Khad gebruikte martelmethode die werden toegepast op (vermeende) tegenstanders, zodat ook deze stelling niet aan zijn verantwoordelijkheid kan afdoen.

De stellingen van elser in bezwaar dat hij nooit bijgewaande incidenten betrokken is geweest, dat hij nimmer iemand heeft gearresteerd en als hoofd van de Operatieve Dienst slechts een administratieve functie vervulde, alsmede de verklaring ten overstaan van de Acv dat elser slechts zijn ambtelijke werkzaamheden heeft uitgevoerd en nooit heeft gezien of gehoord dat er binnen de Khad mensenrechtenschendingen hebben plaatsgevonden, beschouwt de rechtbank met verweerder als een poging om zijn rol binnen de Khad te bagatelliseren. De rechtbank neemt daarbij in aanmerking dat deze verklaringen afwijken van eisers verklaringen tijdens zijn nader gehoor. Voor deze discrepantie heeft elser geen verklaring gegeven, hetgeen de rechtbank ertoe brengt meer waarde te hech-

ten aan eisers verklaringen in het nader gehoor, immers de ruggengraat van het asielrelaas, dan aan die zoals afgelegd ten overstaan van de Acv. Eisers (overigens eerst in bezwaar naar voren gebrachte) stelling dat hij niet vrijwillig bij de Khad in dienst is getreden, doet aan het vorenstaande evenmin af. Immers, niet blijkt op enige wijze uit eisers verklaringen dat hij van de praktijken van de Khad afstand heeft genomen of heeft gepoogd deze organisatie te verlaten.

De ter zitting van de Acv door D afgelegde getuigenverklaring leidt – daargelaten dat deze verklaring niet kan gelden als afkomstig van een objectieve bron – niet tot een ander oordeel, nu uit die verklaring volgt dat D elser in de in de onderhavige procedure relevante periode slechts eenmaal tijdens een vergadering in 1988 heeft ontmoet. Om die reden kan aan genoemde getuigenverklaring niet de waarde worden gehecht die elser daaraan toegekend zou willen zien.

De ongedateerde verklaring van de Afghaanse personen, verblijvende in het Azc te E, leidt niet tot een ander oordeel nu deze niet afkomstig is uit een objectieve bron.

- 11 Gelet op het vorenoverwogene is de rechtbank van oordeel dat verweerder zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat elser geen bescherming van het Verdrag toekomt op grond van het bepaalde in artikel 1(F), aanhef en onder a, van het Verdrag.
- 12 Gelet op rechtsoverweging 9 heeft verweerder voorts terecht overwogen dat elser in Afghanistan medeverantwoordelijk is geweest voor handelingen welke in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties, zodat ook artikel 1(F), aanhef en sub c, van het Verdrag terecht aan elser is tegengeworpen. De rechtbank is dan ook van oordeel dat verweerder bij het bestreden besluit zijn weigering elser toe te laten als vluchteling terecht heeft gehandhaafd.
- 13 De door verweerder ingenomen stelling dat op elser tevens het bepaalde in artikel 1(F), aanhef en onder b, van het Verdrag van toepassing moet worden geacht, behoeft naar het oordeel van de rechtbank, gelet op al het vorenstaande, geen verdere bespreking meer.
- 14 Ten aanzien van het beroep, voorzover gericht tegen de afwijzende beslissing op het bezwaar tegen de weigering om elser een vergunning tot verblijf te verlenen, overweegt de rechtbank het volgende.

Gelet op het relaas van elser zoals besproken in het vorenoverwogene acht de rechtbank aannemelijk dat elser met de door hem vervulde hoge functies binnen de Khad de negatieve aandacht van de huidige machthebbers in Afghanistan op zich heeft gevestigd. Mede gelet op hetgeen uit algemene bron bekend is over het optreden van deze huidige machthebbers tegen (hogere) functionarissen van het regime Najibullah is er naar het oordeel van de rechtbank sprake van een reëel risico dat elser bij terugkeer in dat land een behandeling ten deel zal vallen als bedoeld in artikel 3 EVRM. Verweerder voert het beleid om bij een dreigende schending van deze bepaling een vergun-

ning tot verblijf te verlenen maar heeft zich daarbij voorbehouden deze verblijfstitel te weigeren indien gronden aan het algemeen belang ontleend als bedoeld in artikel 11, vijfde lid, Vw zich tegen de verlening van die titel verzetten. Naar het oordeel van de rechtbank heeft verweerder zich in de subsidiaire overweging in het bestreden besluit terecht op het standpunt gesteld dat in het onderhavige geval aanleiding is gebruik te maken van deze weigeringsbevoegdheid. Het Nederlands belang verzet zich er immers tegen dat eiser, die zich gelet rechtsoverwegingen 11 en 12 heeft schuldig gemaakt aan handelingen als omschreven in artikel 1(F), onder a en c, van het Verdrag, toelating, die kan uitmonden in bestendig verblijf hier te lande, wordt verleend.

Ten slotte wijst de rechtbank erop dat slechts de uitzetting naar een land waar een reëel risico van schending van artikel 3 EVRM dreigt schending van die bepaling kan opleveren. Nu uitzetting van eiser thans in deze procedure niet aan de orde is zal de rechtbank hierop voor het overige niet ingaan.

- 15 De door of namens eiser opgeworpen omstandigheid dat aan meerdere van zijn (voormalig) collega's, die deels zelfs hogere functies dan eiser binnen de Khad hebben bekleed, door verweerder zijn toegelaten als vluchteling leidt de rechtbank niet tot het oordeel dat verweerder jegens eiser op eenzelfde wijze moet handelen. Nog daargelaten de vraag of dit beroep op het gelijkheidsbeginsel voldoende door eiser is onderbouwd, is naar het oordeel van de rechtbank niet aannemelijk geworden dat verweerder in een zodanig groot aantal gevallen aan Khad-functionarissen de A-status heeft verleend zonder hun aanvragen op zogenoemde 1(F)-aspecten te beoordelen dat jegens eiser op eenzelfde manier zou moeten worden gehandeld. Integendeel, gelet op verweerders beleid ten aanzien van evengenoemde bepaling, zoals uiteengezet in diens brief van 28 november 1997, en de bekendgemaakte terzake geldende werkinstructie, worden juist (voormalig) leden van de Khad aan een nauwgezet onderzoek onderworpen. Bovendien blijkt uit de jurisprudentie van de vreemdelingenkamer van deze rechtbank dat verweerder regelmatig aan (voormalig) leden van de Khad het bepaalde in artikel 1(F) Vluchtelingenverdrag tegenwerpt. Dat, zoals eiser betoogt, dit in een aantal gevallen niet is gebeurd kan mitsdien niet leiden tot het oordeel dat het bepaalde in dat artikel niet aan hem zou mogen worden tegengeworpen.

Bovendien heeft verweerder ter zitting laten weten dat in voorkomende gevallen kan en zal worden overgegaan tot intrekking van ten onrechte verleende A-statussen.

- 16 In hetgeen in rechtsoverweging 14 is overwogen is in casu eveneens een toereikende grond gelegen voor het in bezwaar weigeren van een voorwaardelijke vergunning tot verblijf aan eiser.
- 17 Het beroep is derhalve ongegrond.
- 18 Van omstandigheden op grond waarvan één der partijen moet worden veroordeeld in de door de andere partij gemaakte kosten is de rechtbank niet gebleken.

III Beslissing

De Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage, recht doende:
verklaart het beroep ongegrond.

IV Rechtsmiddel

Tegen deze uitspraak staat geen gewoon rechtsmiddel open.

Noot

1 Inleiding

De laatste vijftien jaar van de vorige eeuw zijn belangrijke stappen gezet om het de verantwoordelijken voor grove schendingen van de mensenrechten behoorlijk lastig te maken. Op 27 juni 1987 trad het Verdrag tegen foltering in werking. De universele jurisdictie over het delict foltering werd in dit Verdrag voorzien. Veertig jaar na Neurenberg en Tokio werden er wederom tribunaal opgericht, nu om personen te berechten die zich in voormalig Joegoslavië en Rwanda schuldig hebben gemaakt aan ernstige mensenrechtenschendingen. Later werd er zelfs overeenstemming bereikt over de tekst van een statuut voor een Permanent Internationaal Strafhof. De berechting van de verantwoordelijken voor grootschalig geweld, staatshoofden inclusief, kreeg een sterke impuls en lijkt een serieuze aangelegenheid geworden.

In het asielrecht is bijna gelijktijdig de aandacht toegenomen voor de mogelijkheid de bescherming van het Vluchtelingenverdrag te onthouden aan daders van ernstige misdrijven. Artikel 1F werd uit de kast gehaald. Op grond van de serieuze verdenking dat een persoon misdaden tegen de vrede, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven of ernstige niet-politieke delicten heeft begaan, wordt overgegaan tot uitsluiting van de bescherming die het Vluchtelingenverdrag zou kunnen bieden.

Het indienen van een asielaanvraag van een persoon en de berechting van mogelijke schenders (asielzoekers) is politiek nieuws. Eind jaren tachtig werden er Kamervragen gesteld over een Filipijnse asielzoeker. Eind 1999 berichtte de staatssecretaris van Justitie over het indienen van een asielverzoek van een van de kopstukken van de PKK (Kamerstuk 19 637 nr. 487, 24 november 1999).

De aandacht voor de problematiek is alleen maar toe te juichen. Het is te hopen dat schenders van mensenrechten berecht zullen worden. Bij de berechting is de bewijslast het grote probleem. De namen van de verantwoordelijken hangen niet om de nek van hun slachtoffers.

2 Grote gevolgen, navenante voorzichtigheid?

Wanneer eenmaal is vastgesteld dat iemand terecht artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag werd tegengeworpen, wordt hem en zijn eventuele gezinsleden iedere vorm van rechtmatig verblijf onthouden. Ook kan in een dergelijk geval geen beroep worden gedaan op de sociale voorzieningen. Het gevolg: illegaal verblijf in Nederland, althans

indien de betrokkene niet teruggestuurd kan worden naar het land van herkomst.

De Vreemdelingencirculaire stelt dat het aan de asielzoeker is om bij aanwijzingen van betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen zijn 'onschuld' aannemelijk te maken. In de NAV van mei 1998 (pag. 461) heb ik mij negatief uitgelaten over deze te algemeen geformuleerde vorm van de omkering van de bewijslast. Het huidige beleid gaat ervan uit dat eenieder, hooggeplaatst of niet, verantwoordelijk is tenzij het tegendeel gesteld kan worden. Ik meende en meen uit paragraaf 47 van de Guidelines van de UNHCR te moeten begrijpen dat de UNHCR een dergelijke omkering van de bewijslast slechts in uitzonderingsgevallen voorstelt.

De consequenties van de uitsluiting zijn zo groot – in Nederland leidt het simpelweg tot een gedoogd titelloos illegaal verblijf – dat voorzichtigheid geboden is. Paragraaf 44 van de UNHCR Guidelines stelt dan ook: *the consequences flowing from exclusion are so grave that ordinary principles of fairness, natural justice and due process of law require a prior investigation of the actual role played by these officials before passing judgment on their responsibility for grave human rights violations or other criminal acts.*

3 Omgekeerde bewijslast in het concrete geval

Op 28 september 1999 verscheen een individueel ambtsbericht over een Afghaanse asielzoeker (DPC/AM adm. nr. 654096). Het ambtsbericht stelt dat ervan uit kan worden gegaan dat onderofficieren en officieren van de Khad zeker betrokken zijn geweest bij ernstige mensenrechtenschendingen: *Binnen de Khad/WAD werd nauwlettend toegezien op de loyaliteit van haar personeelsleden. Indien er ook maar enige twijfel bestond over iemands toewijding aan de communistische zaak, werd hij/zij uit de gelederen van de Khad/WAD gezuiverd; veelal met fatale gevolgen. Medewerkers van de Khad/WAD dienden zich vrijwel dagelijks te bewijzen. Ook binnen de Khad/WAD was sprake van een terreurklimaat. Het wordt dezerzijds onvermijdelijk geacht, dat onderofficieren en officieren van de Khad/WAD zelf verdachte personen hebben ondervraagd, mishandeld en wellicht geëxecuteerd, dan wel hebben laten ondervragen, mishandelen en executeren.*

Op de eerste plaats moet geconstateerd worden dat niet iedereen die bij de Khad werkzaam was, verantwoordelijk wordt gehouden. Deze constatering werd ook in de Kamer gemaakt. In antwoord op vragen van Kamerlid Van Oven naar de reikwijdte van het ambtsbericht van Buitenlandse Zaken antwoordde de staatssecretaris van Justitie: *Zeker is dat het om officieren gaat en niet om iedereen die betrokken is geweest bij de Khad of de WAD* (zie vragennummer van 30 november 1999, TK 28-2081).

Het is me niet duidelijk waarom de grens wordt gesteld bij de onderofficieren. Er wordt immers in het ambtsbericht algemeen gesteld dat Khad/WAD-medewerkers dienden te rouleren binnen de organisatie. Ook wordt gesteld dat nieuwelingen aan zware beproevingen werden

blootgesteld. Het ambtsbericht noemt het bespioneren van familieleden, het laten arresteren en martelen van vrienden en kennissen, en het vermoorden van verdachte personen. Ik kan mij, dit lezende, niet aan de indruk onttrekken dat Buitenlandse Zaken van mening is dat iedereen wel vuile handen moet hebben. Waarom volgt Justitie dit niet?

In de tweede plaats doet zich de vraag voor of de (onder)officieren gezien de tekst van het bovenstaande ook verantwoordelijk kunnen worden gehouden. Uit de tekst kan immers worden begrepen dat degene die in de Khad werkzaam was, alleen met gevaar voor eigen leven afstand kon nemen van wat er binnen de Khad plaatsvond. Eenmaal aangesloten bij de foutieve club, werden de handen vuil en werd er kennelijk voor gezorgd dat ze steeds vuiler werden. Daarenboven dienden de gelederen gesloten te blijven.

Naar mijn mening moet steeds de vraag worden gesteld of er sprake is van overmacht.

In de hier afgedrukte uitspraak (12 november 1999, 98/9682) werd de omkering van de bewijslast door de rechter geaccepteerd. In een uitspraak van 9 november 1999 (AWB 99/671, JV 2000/30) wijst de rechter het uitgangspunt van de omkering van de bewijslast af. In rechts-overweging 10 zegt de rechtbank: *Anders dan verweerder is de rechtbank van oordeel dat de enkele omstandigheid dat eiser een (belangrijke) Mujaheddin-commandant is geweest onvoldoende redenen biedt om te veronderstellen dat eiser prima facie (mede)verantwoordelijkheid draagt voor de oorlogsmisdrijven, genoemd in artikel 1(F), aanhef en sub a, van het Verdrag.* De rechter volgde Justitie overigens wel in zijn oordeel dat artikel 1F(a) kon worden tegengeworpen, omdat er genoeg concrete aanwijzingen waren gesteld dat de man zich schuldig had gemaakt aan oorlogsmisdrijven.

4 Overmacht

In mijn noot onder de uitspraak van de vreemdelingenkamer Haarlem van 27 april 1999 (NAV 1999/116) heb ik aandacht besteed aan het probleem van de overmacht. Ik wees daar op paragraaf 42 van de Guidelines en artikel 31(d) van het statuut van Rome met betrekking tot het Internationaal Strafhof. Indien een persoon slechts met gevaar voor eigen leven afstand kan nemen van de praktijken van een institutie, politieke beweging et cetera zou een beroep op overmacht een kans van slagen kunnen hebben. (Zowel in de uitspraak van 27 april 1999, als in een in die noot vermelde uitspraak van 2 april 1997 werd het beroep op overmacht gehonoreerd). Ik wees erop dat in de literatuur het standpunt wordt verdedigd dat een beroep op overmacht niet toekomt aan degene die zich vrijwillig, willens en wetens heeft aangesloten bij de verkeerde club.

De rechtbank heeft in deze zaak aan de vrijwilligheid geen al te grote betekenis willen hechten. Allereerst omdat de man het argument laat in de procedure naar voren heeft gebracht en tevens omdat de man kennelijk nog

steeds geen afstand van de activiteiten van de Khad neemt: *Eisers (overigens eerst in bezwaar naar voren gebrachte) stelling dat hij niet vrijwillig bij de Khad in dienst is getreden doet aan het vorenstaande evenmin af. Immers, niet blijkt op enige wijze uit eisers verklaringen dat hij van de praktijken van de Khad afstand heeft genomen of heeft gepoogd deze organisatie te verlaten.* Ik kan de rechtbank hierin volgen, en acht daarbij vooral het laatste gegeven een doorslaggevend argument.

5 Toetsing aan andere refoulementverboden, artikel 3 EVRM, artikel 3 AFV

In zaken waarin artikel 1F terecht wordt tegengeworpen, wordt de uitzetting van de betrokken persoon veelal niet mogelijk geacht omdat dit een schending van artikel 3 EVRM zou betekenen. De persoon wacht een wrede, onmenselijke behandeling van het regime dat de plaats heeft ingenomen van de vroegere machthebbers waar betrokkene onderdeel van was.

In recente jurisprudentie toetsen de rechtbanken steeds vaker niet meer expliciet aan artikel 3 EVRM omdat er geen sprake is van een dreigende uitzetting. Hoewel er inderdaad geen sprake is van een dreigende uitzetting lijkt het me onjuist om niet te toetsen aan artikel 3 EVRM, dan wel artikel 3 AFV. Er is mijns inziens geen goed argument om wel aan het ene en niet aan het andere refoulementverbod te toetsen.

Deze gang van zaken lijkt me daarenboven in strijd met de REK-uitspraken van 11 juli 1997 (JV 1997/6, JV 1997/8). De REK heeft in die uitspraken gesteld dat het niet voor onrechtmatig moet worden gehouden dat een persoon enerzijds niet met uitzetting wordt bedreigd maar anderzijds geen verblijfstitel krijgt. De rechtbank heeft verder overwogen dat deze situatie in zijn algemeenheid onwenselijk is en tot uitzonderingen beperkt dient te blijven. Er dient een belangenafweging gemaakt te worden. Deze belangenafweging is in de onderhavige zaak niet gemaakt, althans daarvan is in de uitspraak niets terug te vinden. De rechter wil daar niet aan toekomen: *Ten slotte wijst de rechtbank erop dat slechts de uitzetting naar een land waar een reëel risico van schending van artikel 3 EVRM dreigt schending van die bepaling kan opleveren. Nu uitzetting van eiser thans in deze procedure niet aan de orde is, zal de rechtbank hierop voor het overige niet ingaan.*

Naar mijn mening had de rechter op zijn minst moeten stellen dat de belangenafweging in zaken waarin artikel 1F terecht is tegengeworpen in abstracto reeds gemaakt is in het beleid dat voor 1F'ers is vastgesteld, en dat hij geen reden heeft gezien in het relaas van betrokkene om te stellen dat Justitie daar in dit geval van af had moeten wijken.

Een dergelijke argumentatie is wel te vinden in de eerder genoemde uitspraak van de vreemdelingenkamer Den Haag van 9 november 1999. In rechtsoverweging 14 stelt deze rechtbank dat het Nederlands belang zich verzet tegen verlening van een verblijfsvergunning van een persoon die zich schuldig heeft gemaakt aan handelingen als

omschreven in artikel 1F, onder a, van het Vluchtelingenverdrag.

Voor uitgebreidere opmerkingen over de toetsing aan artikel 3 EVRM en artikel 3 AFV verwijs ik naar de noot van Kees Wouters in JV 1999/267.

6 Geen versnelde procedure

Sinds kort is in de Vreemdelingencirculaire opgenomen dat 'contra-indicaties inzake openbare orde' beschouwd worden als criterium om een zaak af te handelen in de versnelde procedure betreft (zie Vc B7/5 onder 5.1.; TBV 99/21 van 24 september 1999, met als onderwerp: wijziging aanmeldcentrumprocedure). Ik ga er vooralsnog van uit dat zaken waarin overwogen wordt 1F tegen te werpen niet in het AC worden afgehandeld, daar er in IND-werkstructuur 163 is vastgesteld dat dit soort zaken worden voorgelegd aan de ACV (zie onder 2.2. en 2.6). Maar ook andere dan 1F-zaken waarin de openbare orde in het geding kan zijn, kunnen uiterst complex zijn. Het in beginsel afdoen van dit soort zaken in het AC kan leiden tot fouten met onherstelbare gevolgen (zie voor een dergelijke zaak NAV 2000/3).

(RB)

NAV 2000/35
Rechtbank Haarlem
(mr. E. de Rooij)
12 november 1999
AWB 99/9172, 9173, 9174

[AC-procedure; discriminatie]

De vraag die in deze zaak voorligt, is niet of het relaas wel of niet aannemelijk is maar of eiser persoonlijk gegronde vrees voor vervolging heeft. Verweerder heeft het standpunt dat de verklaringen van verzoeker opgevat kunnen worden als een beroep op de algemene situatie van Palestijnen in Israël.

Voor de beoordeling heeft de president kennisgenomen van een gedeelte uit het boek van Kurpershoek, getiteld 'Onzalig Jeruzalem', en van de stukken waar verweerder naar verwijst, zoals 'The Occupied Territories Country Report' van het US State Department van 1999 en de brief van het ministerie van Buitenlandse Zaken van 5 juni 1998 over de naleving van de mensenrechten in de Palestijnse gebieden en de situatie van de christenen daar. Uit die informatie blijkt dat de Israëlische autoriteiten willekeurige arrestaties en detenties onder de Palestijnen uitvoeren, dat er sprake is van mishandeling en soms marteling van verdachte Palestijnen. Uit de bronnen blijkt eveneens dat de Israëlische autoriteiten het recht van Palestijnen op vestiging in Oost Jeruzalem door verschillende maatregelen hebben beperkt.

De president overweegt dat deze informatie wijst op het bestaan van vormen van discriminatie van Palestijnen in

